

a nyugati értelemben vett, már akkor szabadkereskedelmet követelő, gazdag és értelmes nagyburzsoázia volt, hanem privilégizált városok korlátotságban, előjogvédelemben, hagyományhűségben, ujtás-ellenességben a nemességet is felülmuló céh-polgársága. Ennél a polgárságnál sokkalta jobban megértették a reformcsászár szándékait az európai színvonalu, franciás műveltségű, a szabadkőműveltség szellemétől érintett arisztokraták. A néha szervilis, néha azonban vakbuzgóan reformista, többnyire szegény nemesi családokból származó kisebb hivatalnokok és nem utolsó sorban a katonatisztek, akiknek lelkes josephinizmusára ép' a fent hosszam idézett Gyulai tábornok az ékes példa.

S a császár egyelőre beérte azzal, hogy csak a tulkapásokat szüntesse meg, a jobbgyikizsákmányolás „barokk” szertelenségeit faragja le.

Utazása így sem volt haszontalan: az erdélyi jobbagy, amióta a császár rozzant batárja átgördült faluján s a császár rávetette homályoskék szemének pillantását, — kevésbé érezte védtelennek magát és önérzetesebben lépett fel elnyomó urai ellen.

A parasztság azt hitte, hogy József fel fogja, fel akarja szabadítani, hogy a császár szereti a parasztot.

Kevesen tudták, hogy a császár se a parasztot nem szereti, se a földesurat nem gyűlöli, kevesen tudták, hogy minden gondja, érzése, szenvedélye egy Kihiméráé, az Államé, amelynek érdeke — úgy képzelte el — fellette áll az egyének és osztályok érdekének s minden áldozatot megér, megérdemel.

1. Alattvaló (Untertan) e kor nyelvében **parasztot** jelent. — 2. A császár a „populacionista” iskola híve volt; a legfőbb államérdeknek a népesedés mindenáron, ha kell, bevándorlás útján való szaporítását tekintette. — 3. A százszok már azidőben hódoltak a „nemzettisztaság”, mai nyelven „fajtisztaság” elvének... — 4. Már ezidőben is sokan szemérehányták, hogy a magyarokkal szemben a százszoknak s általában a németeknek kedvez; ez a vád igazságtalan; nemzetiségi tekintet nélkül, megbízható híveinek kedvezett csak. — 5. Reichweise.

HOLLÓS KORVIN LAJOS: KÉT VERS

HALK VONAT...

*Halk vonat
szalad az
alkonyat
alatt az
alagut
ölibe.*

*Egyedül,
magában
menekül
hazátlan
szomorú
száműzött.*

*Fölötte
vacogva
szorul a
sarokba
keserű
kosara.*

*Elötte
alagút,
sötétbe
hal az út,
gonosz a
mosolya.*

Mögötte
üvöltés,
kigyulad
a töltés,

vihogva
tiporja
a sorsát
az ország.

FÉSZKELD BE MAGAD . . .

Fészkeld be magad tested melegébe,
homályos, óvó rejtek paplanod,
ébreszd anyád rég elhagyott méhében
a magzatot.

Boldog halál, halk csobogásu álom
forrása vár: az édes őshaza,
visszasettengsz e lét-előtti multba
minden éjszaka.

A lárma olykor már idáig harsog,
de még tiéd e végső menedék,
párnád csúcsán a meztelen hold combját
tárja eléd.

s míg paplanod pogánnyá lombosodik,
a lombok közül meglesed a fény
bujá hempergését a friss harmattal
a rét füvén —

én nem látsz túl az idő láthatárán
a máig, tiszta vagy és néma, mint
e mult világ... Aztán felébredsz anyád
lágy térdein.

Igen, menekülsz, harminchárom évet
és tizezret szaladsz visszafele,
már nem feszülsz, — elernyedsz, így talán nem
pusztulsz bele

a züllött félelem híg mocsarába.
Álmodj, pihenj, hogy legyen majd erőd
behunynt szemmel az Ararátra látni
az ár előtt!

Őrizd meg tested nemes undorát a
piszoktól majd az ódvas fabarakk
szennyos lócáin s lelked szüzi álmát
a lópokróc alatt,

ha majd ökleid emelve, zokogva
s fogcsikorgatva megadod magad,
mint ama város, mit nemrég legázolt
a barna had!